

NORDHUNGARIA INFORMO

**Informilo de „Király Lajos” Esperanto Amika Rondo
Miskolc**

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc**

2006. november
Novembro 2006.

Ősz – szeptember, október, november	3
ŐSZ	3
Október 31. a Reformáció Emléknapja	5
November 2. Halottak Napja	5
William Auld	5
Temesi István	6
Aŭtuno: septembro, oktobro, novembro	7
AŬTUNO	8
La 31-a de oktobro estas Memortago de la Reformacio	10
La 2-a de novembro estas la Tago de la Mortintoj	10
William Auld	10
Adiaŭo	11
Preĝo de la suferanta homo	12
Egy lehetetlen ország	13
Előszó	13
Neebla lando	16
Eszperanto sakk-kiállítás	20
Esperanto ŝako ekspozicio	20
HUMOR	21
HUMURO	21
Zámenhof emléktábla	24
Zamenhof-memortabulo	24
Ismét Kalocsay-emlékünnepe Abaújszántón	24
Denove Kalocsay-Memorifesto en Abaújszántó	25
Önszuggesztio	25
Aŭtosugestio	26
MAGYARORSZÁGI KIRÁNDULÁSOK	26
Diósgyőr	26
12.rész	26
A tornyok	26
HUNGARLANDAJ EKSKURSOJ	27
Diósgyőr	27
Parto 12	27
La turoj	27
Erősáramú Szakszótár	27
Fortakurenta terminaro	28
A paradicsom (Latinul: Solanum lycopersicum)	28
A sajtos paradicsom	29
La tomato (Latine: Solanum lycopersicum)	29
La fromaĝa tomato	30
Az elárult ifjúság	30
La perfidita junco	31

Ősz – szeptember, október, november

Kedves olvasóink!

Most a következő verssel mutatom be, milyen az ősz három hónapja Miskolc város környékén.

Pásztor Adri

ŐSZ

Villanydróton fecskék hada,
olyanok, mint régi kotta.
Mind a szárnyát próbálgatja,
hogy a fészket tovhagyja.

A fiókák mind felnőttek,
ahogy szokás, elköltöztek.
Tavasszal majd visszatérnek,
vár az otthon, vár a fészek.

Sárgult fű ölén kökörcsin,
mennyi a báj és mennyi szín!
Enyhe nappal, de fagyos éj...
seper a szél, vidul az ég.

A szél falevelet kerget,
ott egy mókus mit keresget?

Ugrál arra, meg erre is,
Van diótörő terve is.

Talál egyet, szétroppantja,
aztán mégis lepottyantja.
Azt mondaná, ha most szólna:
Egész...biztos jó lett volna!

Szőlőszüret, körte, alma...
tele lesz a pince, kamra.
A sok gyümölcs, kompót, lekvár...
Boldog arccal sok gyermek vár.

Lehullt a levél a fákról,
hazajöttem a határból:
dér ül ott már rég a réten,
holló károg réges-régen.

Templom áll a domboldalban,
gabona a raktárakban.
tele van a padlás, pajta,
anyóka áll az ajtóba'.

Megkondul az esti harang,
szól a hangja: giling-galang.
Templom vagyok, hívlak, itt benn,
tapasztald meg, vár az Isten.

Letörve a kukorica,
földben még a cukorrépa.
Két hónapja már nem esett!
S futnak fenn, fúrge fellegek.

Repedt a föld, száraz a föld!
Kell az eső! Kell az eső!
Szomjas a szántó és mező!
Essél eső! Essél eső!

S hirtelen beborult az ég.
Alszik az erdő és a rét.
Cirnos, a macskám didereg,
a havas eső megeredt.

Miskolc, 2006.november 6.
A nyelvi tanácsadóm Waha Balázs volt

Őszi kökörcsin

Október 31. a Reformáció Emléknapja

Magyarországon a protestantizmus egyebek között mint alkalmas ideológia és eszköz szolgált a nemzeti ellenállás számára a legszigorúbban katolikus dinasztia, a Habsburgok ellen. Ebből következően a kálvinizmus „magyar vallássá” vált, és Debrecen város a „kálvinista Róma” lett.

November 2. Halottak Napja

Novemberrel búcsúzik az ősz, mi pedig november 2-án a halottainkra - az egykor élt, számunkra értékes emberekre - emlékezünk. (November 1. a katolikus egyházban *Mindenszentek ünnepe.*)

Az emlékezéshez nem csak emlék, hanem szeretet és tisztelet kell!- mondta egykor édesanyám.

Most az idén elhunyt magyar eszmetársainkra és **William Auld** skót eszperantista költőre emlékezünk szeretettel, tisztelettel.

Pásztor Lászlóné

William Auld

William Auld skót eszperantista költő 1924-én született és 2006. szeptember 11-én halt meg. 1937-ben tanult meg eszperantóul, de csak 1947-ben lett aktív eszperantista. Dolárban, egy skót városkában lakott. Az angol irodalom tanára volt és liceumi igazgatóhelyettes. Több folyóiratot szerkesztett, többek között az alábbiakat:

Eszperantó Skóciában (1949-1955), az UEA *Esperanto* c. újságját (1955-1958), a *Világkultúrát* (1962-1963), az *Északi Prizma*-t (1968-1972), a *Brit Eszperantista*-t (1973-1999), és a *Forrás*-t (1980-1987). A *Hónap* munkatársa, ahol 1998-ig egy rovat főszerkesztője volt. Az

UEA alelnöke (1977—1980) és az Eszperantó Akadémia elnöke (1979-1983), valamint az Eszperantó PEN Centrum tiszteletbeli elnöke.

13 éves korában fedezte fel az eszperantót. Akkor cserkész volt, és a Cserkésztörvények eszperantóul való olvasása tudatta vele ennek a nyelvnek a létezését.. Aztán gyakorolta azt barátaival, **John Francissal** és **Reto Rossettivel**. Amikor újra összejöttek, **John Dinwoodie**-vel négyessé kiegészülve megalakították az Eszperantó Irodalom *Skót Iskoláját*

1942-1946-ig a Brit Királyi Légierő katonája. Résztvesz a második világháborúban, egyebek között mint pilóta. Háborús tapasztalatai nagyon befolyásolják világnézetét. Először Rodéziában (Zimbabwe) gyakorol és 1944-ben ő az egyik az 50 jelölt közül, akit pilótaként alkalmaznak „Spitfire” felderítőgépen. A háború végéig légi felderítést végez, és fotózik Észak-Afrika, Nyugat-Ázsia, és a Közel-kelet, Görögország, Itália felett. A háború végén kis ideig mint berepülő pilóta dolgozik a légierőnél.

Írni akkor kezdett, amikor a hadseregben szolgált.. A Skóciába 1947-ben visszatérve egy angolból fordított költeményét kiadta az *Eszperantó Skóciában* c. magazin új, második kiadásában. Több évig csak egyszerű eseményekről, dolgokról írt, de történelmi hűséggel. A lapja az új írók csevegő helyévé lett.

Összeállította az eredeti eszperantó irodalom olvasási listáját: Fordított: angol, skót, svéd és cseh nyelvből. Gazdag eszperantó nyelvű irodalmi gyűjteményét a *Skót Nemzeti Könyvtárnak* ajándékozta..

William Auld-ot *irodalmi Nobel díjra* javasolták 1999-ben, 2004-ben és 2006-ban.

William Auldról és műveiről olvashatnak az eszperantó Wikipédiából:

http://eo.wikipedia.org/wiki/William_Auld

http://www.geocities.com/adrianneilson/sulbio_esp.htm

http://www.geocities.com/adrianneilson/sulbio2_esp.htm

<http://esperanto.net/literaturo/autor/suld.htm>

Az alábbi könyv rövid, tömör életrajz.

<http://katalogo.uea.org/index.php?inf=5938>

(Grimley Evans Edmund közlése és az eszperantó vikipédia alapján írta Pásztor László)

+

Ismerünk olyan embereket, akikkel az élet érdemeikkel ellentétben igen méltatlanul bánt. Sokat szenvedtek egyéni életük problémái miatt, vigaszt csak az eszperantó mozgalmi életben találtak. Életük végén mégis megnyugodtak, csendben örökre elaludtak. Ilyen volt a 2006. szeptember 26-án 81. évében elhunyt miskolci vasúti eszperantista

Temesi István,

aki a *Verda Vojo* (Zöld Út) c. újság társszerkesztője és sok bel - és külföldi eszperantista kirándulás szervezője volt.

Mások a haláluk előtt szenvedtek sokat testi fájdalmaik miatt.

Most **Endrődi Sándor** *A szenvedő ember imája* c. versével búcsúzunk mindnyájuktól.

Pásztor Lászlóné

Endrődi Sándor

A szenvedő ember imája

Ó, istenem, ó, istenem,
e bús napokban légy velem.
Vergődök, égek, szenvedek,
ne hagyj el engemet!

Látod, hűséges, jó vagyok,
gyermek, ki hozzád feldadog.
S megcsókolom sújtó kezed,
ne hagyj el engemet!

Valami bánt, valami öl,
félek és nem tudom mitől.
Úgy rémlik, örvény fenyeget,
ne hagyj el engemet!

Fáradtan bolygok szerteszét,
s leroskadok uram, eléd.
Emeld fel vérző szívemet!
Ne hagyj el engemet

/A miskolci „Katolikus élet” 1988.évi számából)

Aŭtuno: septembro, oktobro, novembro

Karaj niaj legantoj!

Nun, pere de la sekva poemo mi montros al vi, kia estas la tri monatoj de la aŭtuno en ĉirkaŭaĵo de urbo Miskolc.

Adri Pásztor

AŬTUNO

Sur drat' ŝajnas hirundaro
densa, tre, muziknotaro.
La flugiloj jam provatas,
hejmaj nestoj forlasatas.

La birdidoj jam plenkreskas,
ili neste ne plu restas.
Sed printempe ili venos,
saman neston ja reprenos.

Flava l' herb' kaj anemono.
Kiom da koloroj, ĉarmo!
Frosta nokt', mildvarma tago,
ĉielpur' pro l' ventagado.

Arbfoliojn vento pelas,
sciuret' kion esperas?
Saltas tien...kaj tien ĉi,
emas rompi juglandon ĝi.

Jen trovita kaj rompita
tuj falinta, ne rongita.
La juglando de l' espero,
kuŝas, ho ve, sur la tero!

Pomoj, piroj kaj vinberoj,
plenos subtegmento, kelo,
fruktoj, marmelad', kompotoj,
ĉarminfanaj ŝtelkomplotoj.

Foliaro jam falintas
mi de l' kampoj revenintas.
Sur la kampoj prujno-kovro,
sur ĝi laŭte grakas korvo...

Sur la monto jen, preĝejo,
greno en la deponejo.
En kort', en fojnejo – ordo,
avinet' staras ĉe pordo.

Sonas vespersonorilo:
giling-galang, jen, - la sono!
Mi, preĝejo, vin invitas,
vidu, Dio en vi sidas.

La maizoj - - jam sen ŝeloj.
Plu en ter' la sukerbetoj.
Du monatojn jam ne pluvas!
Tra l'ĉielo nuboj kuras.

Fendoplenas jam la tero!
Mankas al la ter' pluvego!
Soifas kamp' kaj arbaro!
Ekverŝiĝu pluv' sen baro!

Nubo sur ĉiel estiĝis,
Kamp', arbaro dormvestiĝis.
Stria kato frostotremas,
Di' sur nin neĝpluvon sternas.

Miskolc, 6.novembro 2006.
Konsultito pri lingvo:
Blazio Vaha (n.s. Waha)

La anemono

La 31-a de oktobro estas Memortago de la Reformacio

En Hungario, la protestantismo servis interalie ankaŭ kiel konvena ideologo kaj ilo por la nacia rezisto kontraŭ la tre severe katolika dinastio de la Habsburgoj. Sekve de tio, la kalvinismo iĝis „hungara religio”, kaj la urbo Debrecen la „kalvinista Romo.”

La 2-a de novembro estas la Tago de la Mortintoj

Kun novembro adiaŭas la aŭtuno. La 2-an de novembro ni rememoras pri niaj mortintoj, - je la iam vivantaj – por ni valoraj homoj. (La 1-a novembro estas en la katolika eklezio la *Festo de Ĉiuj Sanktuloj*.)

Iam mia patrino diris: „por la rememoro bezonataj estas ne nur la memoraĵo, sed ankaŭ amo, kaj estimo.”

Nun, ame kaj honorige ni rememoras pri la ĉijare mortintaj hungaraj esperantistoj kaj pri la skota esperantista poeto William Auld.

Lászlóné Pásztor

William Auld

William Auld naskiĝis la 6-an de novembro 1924, mortis la 11-an de septembro 2006. Li estis skota poeto en Esperanto. Li loĝis en la skota urbeto Dolar

Profesie Auld estis instruisto pri angla literaturo kaj vicestro de liceo. Li eklernis Esperanton en 1937, sed aktiviĝis nur en 1947..

Auld redaktis plurajn revuojn, i.a. *Esperanto en Skotlando* (1949-1955), „*Esperanto*” de UEA (1955-1958), (1961-1962), *Monda Kulturo* (1962-1963), *Norda Prismo* (1968-1972), *La Brita Esperantisto* (1973-1999), *Fonto* (1980-1987). Kunlaboranto de *Monato*, kie li ĉefredaktis rubrikon ĝis 1998. Li estis vicprezidanto de UEA (1977-1980), prezidanto de la Akademio de Esperanto (1979-1983), kaj Honora prezidanto de Esperanta PEN-centro.

William Auld malkovris esperanton dum sia 13-a jaro: tiam li estis skolto kaj estis la legado de skolta regularo easperante, kiu lin konigis la ekzistonon de tiu lingvo. Poste li praktikis ĝin kun siaj amikoj **John Francis** kaj **Reto Rossetti**. Ili kun **John Dinwoodie**, formis la Kvaropon konatan kiel la *Skota Skolo* de la esperantlingva literaturo.

De 1942 ĝis 1946, li servis en la brita aviadila armeo, li partoprenis en la Dua mondmilito, interalie kiel piloto. Sia milita sperto influas ege, kiel li vidas la mondon. Unue li ekzercis en Rodezio (nun Zimbabvo) kaj en 1944 li estas unu el la 50 kandidatoj por dungo kiel piloto ene de spiona aviadilo *Spitfire*. Ĝis la fino de la milito li spionadis kaj fotadis super Norda Afriko, Okcidenta Azio kaj Meza Oriento, Grekio kaj Italio. Dum la fino de la milito li laboris kelktempe kiel prov-piloto por la aviadila armeo.

Li ekskribis dum li estis soldato.. Post lia reiro en Skotio en 1947 li eldonis poemon tradukitan el angla en la dua eldono de la nova magazino Esperanto en Skotlando. Li verkis plurjare pri simplaj eventoj, aferoj, sed kun historia importeco, ĉar lia gazeto ekestis babilejo por la novaj skribantoj.

Li kompilis bazan legoliston de originala esperantlingva literaturo.

Li tradukis el la angla, skota, sveda kaj ĉeĥa lingvoj. Lia riĉa kolektaĵo de esperantlingva literaturo nun troviĝas en la *Skota Nacia Biblioteko* kien, li donacis ĝin.

William Auld estis *proponita por Nobel-premio pri literaturo* en 1999, 2004, kaj en 2006.

Pri la biografio kaj verkaro de William Auld vi povas legi

http://eo.wikipedia.org/wiki/William_Auld

http://www.geocities.com/adrianneilson/sulbio_esp.htm

http://www.geocities.com/adrianneilson/sulbio2_esp.htm

<http://esperanto.net/literaturo/autor/suld.htm>

Jena libro estas konciza aŭtobiografio:

Grimley Evans, Edmund – Britio

Adiaŭo

Ni konas homojn, kiuj zorgoplene vivis dum ilia tuta vivo, malgraŭ iliaj akiritaj dumvivaj meritoj. Ili multe suferis pro problemoj de ilia privata vivo, kaj trovis konsolon nur en la Esperanto-movada vivo. Je ilia vivfino ili tamen trankviliĝis, kaj silente, poreterne fordormis.

Tia estis **Stefano Temesi**, miskolca fervojista esperantisto mortinta la 26-an de septembro, en sia 81-a jaro. Li estis kunredaktoro de la Esperanto-revuo *Verda Vojo* kaj estis aranĝinto de multaj esperantistaj ekskursoj kaj en-, kaj eksterlande.

Aliuloj antaŭ la morto suferis multe pro diversaj korpaj doloroj.

Nun, ni adiaŭas de ĉiuj, per poemo de **Sándor Endródi**: *Preĝo de la suferanta homo*.

Lászlóné Pásztor

Sándor Endrődi
Preĝo de la suferanta homo

Ho, Dio mia, ho, mia Di',
dum malgajaj tagoj estu kun mi
baraktas, brulas, suferas mi,
ne forlasu min mia Di'.

Vidas vi, fidela, bona estas mi,
infano, kiu parolas al vi.
ekkisas mi vian manon
ne forlasu min, ho Di'!

Afliktas, ho suferigas min io,
Mi timas, sed ne scias de kio.
Al mi ŝajnas, timigas min vortico,
ho, ne forlasu min, mia Dio!

Vagadas dise-mikse lace mi,
Ho mia Dio, antaŭ vin falas mi.
Sinjor', levu mian sangantan koron!
Ho, Dio mia ne forlasu min

(El la 1988.jara numero de eldonaĵo de la miskolca
„Katolika Vivo” esperantigis: Lászlóné Pásztor)

Aŭtuna pejzaĝo en la montaro Bükk

Dudich Endre

Egy lehetetlen ország

Ismerjük meg Magyarországot múltját, hogy megérthessük a mai magyarokat

Előszó

Magyarország geopolitikai, gazdasági és kulturális helyzete, valamint a magyar nép jelenlegi anyagi és szellemi állapota egy több mint egy évezredes, mozgalmas történelmi folyamat eredménye. Nyilvánvaló tehát, hogy a jelen előadás időkorlátai nem teszik lehetővé annak kellő mélységű tárgyalását. Csak arra van mód, hogy felvázoljam a fő vonásokat és kiemeljek egyes meghatározó eseményeket. Ezeket természetesen saját ismereteim és felfogásom szerint választottam ki. A válogatás tehát óhatatlanul szubjektív, és ennek következtében vitatható is.

Alkalmazkodni vagy elveszni. Európa ellen, vagy Európával?

A IX. században a hét, jórészt finnugor származású félnomád magyar törzs elhagyta a tágas Kelet-európai síkságot, ahol hosszú időn át türk népek között élt. Átkelve a Kárpátok hegyláncán, véglegesen megérkeztek a Duna Pannon medencéjébe. Vezérük **Álmos fia Árpád** volt. (1896-ban ünnepelték e közkeletűen honfoglalásnak nevezett esemény ezredik évfordulóját.) A Duna-medencében letelepült, földművelő népeket találtak, többségükben már keresztény szlávokat.

Hamarosan bebizonyosodott, hogy a nomadizáló életmóddal fel kell hagyni. A vállalkozó kedvű törzsi vezérek kalandozásai mindinkább balul ütöttek ki. A magyar könnyűlovasság nem volt alkalmas meg-erősített kastélyok és várak megostromlására. A feudális seregek páncélos nehézlövessége diadalmaskodott. Világossá vált, hogy ezeket a kalandozásokat nem fogják már sokáig túrni. Feltétlenül szükséges volt, hogy a magyarok életmódot váltsanak, gyökeresen módosítsák nemzetségi-törzsi társadalmuk szerkezetét, hasonulva a középkori Európa feudális berendezkedéséhez. Máskülönben a magyarok is osztoztak volna **Attila** hunjainak tragikus sorsában, akik bármilyen hatalmasak és rettegettek voltak is egykor, szinte nyomtalanul eltűntek, akárcsak annyi más nép a Duna-medencében.

Két evilági birodalom között – a Mennyek Országával

Nyugaton a Német-római Birodalom, délkeleten a Bizánci birodalom nagyon komoly veszélyt jelentett. Ezek minden lelkiismereturalás nélkül képesek lettek volna bekebelezni, vagy megsemmisíteni Magyarországot.

Taksony fia Géza fejedelem belátta, hogy a kereszténység felvétel feltétlenül szükséges. Meghívta tehát (Szent) **Adalbert prágai** püspököt, hogy keresztelje meg fiát és leendő utódját, **Vajkot**. Így lett **Vajkból István**. - **Géza** maga is, bár kelleetlenül, de felvette a keresztiséget.

István volt az, aki rátalált a zseniális megoldásra. Ahelyett, hogy kétféle, de egyaránt rossz feudális alávetettség között választott volna, egy harmadik lehetőség mellett döntött, amely látszólag inkább lelki volt, semmint politikai: a pápától kért koronát. **II. Szilveszter** pápa

(**Gerbert d’Aurillac**, volt rheimsi apát, érsek, majd Ravenna érseke) engedett a kérésnek. Az ünnepélyes koronázásra az 1000. évben, Karácsony napján került sor. Ezzel a beiktatással Magyarország a Nyugat-európai keresztény közösség tagja lett.

Ily módon sikerült elkerülni az első végzetes csapdát.

Szent Márton hegye. Ezer-egy év az örökkévalóságért

Szent **Márton**, volt római katonatiszt, a galliai Tours püspöke, Alsópannoniában (Pannonia Interior) született. A Dunántúlon egy domb egészen 1823-ig viselte a nevét, amikor aztán átkeresztelték Pannonhalmára.

Ezen a dombon építették fel Magyarország első bencés apátságát, 996-ban. Szent **Benedek** rendjének szerzetesei kiemelkedő szerepet játszottak a magyar nép kereszténnyé tételében és nevelésében. (Magyarország első katolikus püspöke, a velencei Gellért (Gerardo) is közülük való volt.) Egy másik bencés apátság, a Tihanyi apátság alapítólevele (1055) tartalmazza az első magyar nyelven írt mondatot.

Egy teljes évezreden át Pannonhalma kolostora a magyar kultúra szellemi-lelki otthona volt, valóságos magyar Montserrat. Millenniuma alkalmából öszentsége **II. János Pál** pápa is megtisztelte látogatásával.

Az igazi "Maryaland": Mária országa (Regnum Marianum)

Gellért püspök, miközben megszervezte a magyar egyházat, nagy lelkesedéssel bevezette Magyarországon a Mária-kultuszt. Azonkívül **István** király rábízta a trónörökös, **Imre** herceg katolikus szellemben való nevelését. **Gellért** sikerrel járt ebben is – még kissé túl is lőtt a célon. Ugyanis a fiatal herceg, bár apja akaratának engedelmeskedve formailag házasságot kötött, szüzességi fogadalmat tett. Ezzel pedig lehetetlenné tette az Árpádház egyenes férfiági trónutódlását. S ami még ennél is rosszabb, még ő maga sem követte apját a trónon: alig harmincéves korában egy (kissé gyanús) vadászbaleset áldozata lett.

István király világosan látta, hogy országát kívülről a német terjeszkedés fenyegeti (a hírhedt "*Drang nach Osten*"), belülről pedig azoknak a magyar csoportoknak a véres felkelései, amelyek makacsul ragaszkodtak az Egyház által üldözött pogánysághoz és táltosaikhoz. Erejének fogytán, a halál küszöbén, ebben a látszólag reménytelen helyzetben, a király felajánlotta népét és országát a **Boldogságos Szűznek**, az ő jóindulatú védelmét kérve. Ezzel az aktussal **Szűz Mária** Magyarország pátrónája (védőszentje) lett, a nép ajkán "**Magyarok Nagyasszonya**" és "**Boldogasszony Anyánk.**"

István 1038-ban halt meg. Hamarosan ki is tört a dühödte felkelés. A lázadók megölték **Gellért** püspököt, letaszítva őt egy Duna parti sziklabércről. Ma ez a hegy **Gellért** nevét viseli, és a vértanú püspök bronzba öntött alakja Budapest felé emeli a diadalmas keresztet.

Ez volt a második élet-halál válság. Nem sok híja volt, hogy a keresztény Magyarország eltűnjön a történelem süllyesztőjében. Azonban zavaros, belháborús évtizedek után 1077-ben **I. László** ragadta magához a hatalmat. Meggyőződéses keresztény volt és tökéletes lovagkirály. Helyreállította a rendet, támogatta az Egyházat, és visszaverte a keletről érkező kunok támadását. Kieszközölte a pápától, hogy **István** királyt, **Imre** herceget és a vértanúságot szenvedett **Gellért** püspököt szentté avassák. (Egy századdal **később** őt magát is

szentté avatták, a bizánci udvarban trónörökös-ként nevelkedett, de végül is a császári trónra nem került **III. Béla** király szorgalmazására.) Szent **István** épségben maradt jobb keze értékes, ma is tisztelettel övezett ereklye, amelyet a szent király nevét viselő budapesti székesegyházban őriznek.

A keletről lecsapó vihar: a tatárjárás

Kálmán király, akit rendkívüli olvasottsága miatt “**könyves**”-nek neveztek el, megerősítette az országot. 1102-ben horvát királlyá választották. A horvátok és magyarok szinte felhőtlen együttélése egyazon királyságban 818 éven át tartott, egészen az első világháború végéig. Azonban egy újabb kun betörés rossz előjel volt. A pogány nomád népek nagy vándorlása még korántsem ért véget.

Dzsingisz kán egy óriási mongol-tatár birodalmat hozott létre Eurázsia egész északi részén. Egyik unokájának, **Batu** kánnak vad, de fegyelmezett serege előzönlötte Magyarországot.

Európa a keresztes háborúk lázában égett: **IV. Béla** hiába kért, nem kapott semmiféle katonai segítséget. A döntő csatára Muhinál került sor, 1241-ben. Az összecsapás katasztrófába torkollott: a magyar sereget a mongol hordák elsöpörték. A nagy ügyel-bajjal elmenekült király Dalmáciában (Trau várában, a mai Trogirban) talált menedéket. Az ország teljesen elpusztult: mindent kifosztottak, fölégették, a lakosságot lemészárolták vagy rabszolgaságba hurcolták.

Azonban a tatárok hamarosan sietve kivonultak Magyarországról, hogy részt vegyenek **Ögödej** Nagy-kán (**Dzsingisz** kán fia) utódlásának rendezésében.

Így Magyarország túlélte a harmadik katasztrófát is, és **IV. Béla** király lett a “második honalapító.”

Egy karizmatikus és tragikus dinasztia: az Árpádház

A magyar államot **Árpád** nemzetségéből származó vezérek (fejedelmek) és királyok alapították és szilárdították meg. Ez a dinasztia egész sor kivételesen tehetséges, nagy formátumú egyéniséget adott az országnak. Jellemző volt az alapmagatartásuk: két lábbal szilárdan állva a földön, az égbe tekintettek, a jövőt kutatva. Kiváló szervezők voltak, diplomaták hadvezérek, szentek...

Egyébként az Árpádház szent karizmája, amely messze a kereszténység felvétele előtti időkre nyúlik vissza, nem korlátozódott a nemzetség férfi tagjaira. **IV. Béla** király egyik lánya, aki domonkosrendi apácaként engesztelt a nép bűneiért, **Szent Margit** lett. (A Dunának az a szigete Budapestnél, ahol a kolostora állt, és az odavezető, **Eiffel** építette vashíd, viseli a nevét.) Még három további, külföldi uralkodókhöz feleségül adott Árpád-házi hercegnőt is kanonizált a római Egyház: **Kingát (Kunigundát)** a lengyelországi Krakkóban, **Erzsébetet** a szászországi Wartburgban, és egy másik **Margitot** a skóciai Edinburghban. **Szent László** király lányát, **Piroskát (latinosan Priscát)** pedig, aki **Iréne** néven császárné lett Bizáncban, a görögkeleti egyház sorolta be szentjei közé. Tehát a végeredmény 5:3 a nők javára! – **István** király az egyetlen, aki abban a kiváltságban részesült, hogy mind Róma, mind pedig Bizánc a szentek közé sorolta.

Az Árpádok jellemének komor oldala a lobbanékonyosságuk és a testvérek-unokatestvérek közötti féktelen, nem ritkán gyilkos vetélkedés volt.

Az utolsó Árpád-házi király, **III. Endre** 1301-ben halt meg. Számos trónkövetelő versengett a trónért, és a polgárháború komor fellegei gyülekeztek az ország egén. Ez volt a negyedik válság – vajon most tényleg vége Magyarországnak?

- Folytatása következik -

A Tatárjárás emlékmű - Muhi falu mellett, Miskolctól 30 km-re.

Endre Dudich

Neebla lando

Ekkoni la pasintecon de Hungario por kompreni la nuntempajn Hungarojn

Enkonduko

La geopolitika, ekonomia kaj kultura situacio kaj la aktuala (materiala kaj spirita) stato de la hungara popolo rezultis el pli ol miljara, tre eventoplena historio. Komprenoble ne eblas ilin pritrakti sufiĉe profunde en la limigita kadro de jena prezentado. La sole ebla procedmaniero estas skizi la ĉefajn trajtojn kaj indiki kelkajn decidajn eventojn. Tiuj estas elektitaj, evidente, laŭ miaj personaj konoj kaj konceptoj. La selekto do estas neeviteble subjektiva, kaj pro tio diskutebla.

Adaptiĝi aŭ perej. Kontraŭ, aŭ kun Eŭropo?

Fine de la IX^a jarcento la sep hungaraj triboj duon-nomadaj forlasis la vastan ebenaĵon de Orienta Eŭropo, kie, kvankam estante de finn-ugra deveno, ili vivis dum longa tempo inter turkaj popoloj. Trapasinte la montoĉenon de Karpatoj ili definitive eniris la Panonian basenon de la rivero Danubo. Ilia estro estis la duko **Árpád**, filo de **Álmos**. En la jaro 1896 oni festis la 1000-an datrevenon de tiu evento, nomita „Patrujkonkero”. Tie ili trovis sin inter setlitaj, terkulturistaj popoloj, plejparte slavaj, kiuj jam estis adoptintaj la kristanismon.

Baldaŭ evidentiĝis, ke oni devas rezigni je la nomadeca vivmaniero. Pluraj militiroj faritaj de aventuremaj tribestoj finiĝis katastrofe. La malpeza kavalerio ne estis ekipita por sieĝi fortigitajn kastelojn kaj verajn fortikaĵojn. La kuirasita peza kavalerio de la feŭdalaj armeoj venkis. Iĝis tute klare, ke tiuj pred-celaj kampanjoj ne estos jam longe tolerataj. Kaj fakte, sekvis pun-celaj kontraŭ-atakoj. Post nelonga tempo eĉ la ekzisto mem de la hungara popolo iĝis minacata. Estis do absolute necese ŝanĝi la vivmanieron, radikale modifi la strukturon de la socio organizita je gentoj kaj triboj, kaj adapti ĝin al la feŭdalismo de la mezepoka Eŭropo. Alikaze la hungarojn frapus la tragika sorto de la Hunoj de **Attila**, iam fortegaj kaj timataj, kiuj malaperis praktike sen spuro, kiel ankaŭ multaj aliaj popoloj vivintaj en la Danuba baseno.

Inter du imperioj ĉi-mondaj – kun tiu ĉiela

Okcidente la German-romana Imperio, kaj oriente la Bizanca Imperio prezentis tre realan danĝeron. Ili povintus senskrupule engluti aŭ neniigi Hungarion.

Duko **Géza** bonege komprenis, ke estas simple neeviteble adopti la kristanismon. Li do invitis (Sanktan) **Adalberton**, episkopon de Prago, por bapti **Vajk-on**, la filon kaj sekvo-ton. Tiamaniere tiu iĝis **István (Stefano)**. Géza mem, kvankam ne tro bonvole, konsentis iĝi baptita.

Estis **Stefano** kiu trovis la genian solvon. Anstataŭ elekti inter du eblecoj egale malbonaj de feŭdala submetiĝo, li decidis por la tria, ŝajne pli spirita ol politika: li petis la papon sendi al li kronon. La papo **Silvestro la dua (Gerbert d’Aurillac**, eksa abato kaj ĉefepiskopo de

Reimso en Francio, poste de Raveno en Italio) plenumis lian peton. La solena kronigo okazis je Kristnaskfestoj de la jaro 1000. Per tiu akto de investituro, Hungario iĝis membro-ŝtato de la kristana komunumo de okcidenta Eŭropo.

Tiamaniere la unua pereiga kaptulo estis evitita.

Monto de Sankta Martino. Mil kaj unu jaroj por la eterneco.

Sankta Martino, romia eksoficero, ĉefepiskopo de Tours en Galio, naskiĝis en la provinco Malsupra Panonio. En Transdanubio monteto portis lian nomon ĝis 1823, kiam ĝi estis rebaptita „Pannonhalma” (Panonia monteto).

Sur tiu monteto estis konstruata la unua benediktana abatejo de Hungario en la jaro 996. La monaĥoj de la ordeno de Sankta **Benedikto** havis eminentan rolon en la kristanigo kaj edukado de la hungara popolo. Ankaŭ la unua ĉefepiskopo de Hungario, la veneciano **Gellért**

(Gerardo) estis benediktano. La fonda ĉarto de la dua benediktina abatejo, tiu de Tihany (1055) enhavas la unuan frazon skribitan hungarlingve. Dum mil jaroj la monaĥejo de **Pannonhalma** estis la spirita centro de la hungara kulturo, la hungara Montserrat. Okaze de ĝia miljara jubileo, lia Papa Moŝto **Johano Paŭlo la II-a** honoris ĝin per sia vizito.

La vera „Maryland”: la Regno de Maria (Regnum Marianum)

La ĉefepiskopo **Gellért**, organizante la hierarĥion de la hungaria eklezio, fervore enkondukis en Hungarion la kulton de la Sankta Virgulino. La reĝo **Stefano** komisiis lin eduki sian solan filon, la kronprincon **Imre (Emeriko)** laŭ la spirito de katolikismo. **Gellért** plenumis tiun taskon bonege, eble eĉ iomete tro bone. Nome la juna princo, kvankam li formale estis edziĝinta pro obeemo al la volo de sia patro, votis ĉastecon. Per tiu li malebligis la direktan patralinian daŭrigon de la dinastio de la Arpadoj. Ankoraŭ pli malbonŝance, **Imre** eĉ ne sekvis **Stefanon** sur la trono: en la aĝo de nur tridek jaroj li mortis, viktimo de stupida ĉasakcidento -- iomete suspektinda.

La reĝo **Stefano** vidis sian regnon minacata el-ekstere de la germana ekspansio al oriento (la misfama „*Drang nach Osten*”) kaj el-interne de la sangaj ribeloj de iuj grupoj de hungaroj kiuj persistis en la paganismo, kaj obeis al siaj ŝamanoj persekutataj fare de l’Eklezio. Sentante sin malfortiĝi, sur la sojlo de la morto, en ŝajne senespera situacio, la reĝo ofertis sian popolon kaj sian landon al la **Virgulino Maria**, petegante sian bonvolan protekton. Per tiu akto la Sankta Virgulino iĝis la **Patronino de Hungario**, laŭ la popoleska lingvaĵo „la Granda Damo de la Hungaroj” (*Magyarok Nagyasszonya*) kaj „Nia Patrino la beata Damo” (*Boldogasszony Anyánk*).

Stefano mortis en la jaro 1038. La ribelo baldaŭ eksplodis furorege. La ribeluloj mortigis la episkopon **Gellért** ĵetante lin suben de la supro de iu Danub-borda montoklifo. Nuntempe la sama monto portas lian nomon (la Gellért-monto), kaj lia bronza statuo levas la triumfintan krucon al Budapeŝto.

Jen la dua krizo je vivo aŭ morto. La kristana Hungario preskaŭ malaperis. Tamen, post malfacila periodo de interna militado, kiu portis la landon al la sojlo de totala anarĥio, la reĝo **László la I-a (Ladislao)** kaptis la povon en la jaro 1077. Pia kristano kaj perfekta kavaliere, li restaŭris la ordon, apogis la Eklezion, kaj rebatis la atakon de Kumanoj venintaj el oriento. Li atingis, ke la papo kanonizis la regon **Stefanon**, la princon **Imre** kaj la episkopon-martiron **Gellért**. Ili do iĝis akceptitaj inter la sanktulojn de la Eklezio. **László** mem sekvis ilin unu jarcenton poste, dank’al la klopodoj de reĝo **Bela la III-a**, edukita en la bizanca kortego. La mumiiĝinta dekstra mano de **Sankta Stefano** estas altvalora relikvo, gardata en la katedralo de Budapeŝto, kiu portas la nomon de la sankta reĝo.

La tempesto frapanta el Oriento. La invado de la Tataroj

La reĝo **Kálmán (Kolomano)**, nomita „la Librohava” pro lia granda erudicio, fortigis la landon. Li estis elektita reĝo de la Kroatoj en la jaro 1102. La preskaŭ senriproĉa kunekzistado de la Kroatoj kaj de la Hungaroj en la sama regno daŭris 818 jarojn, ĝis la fino de la unua mondmilito.

Sed la milita enfalo de la Kumanoj estis malbona signo. La granda migrado de la nomadaj popoloj ankoraŭ tute ne estis finita.

Ĥano Ĝingis kreis grandegan imperion Mongol-tataran tra la tuta nordo de Eŭrazio. La sovaĝa sed tre disciplinita armeo de unu de liaj nepoj, Ĥano **Batu**, masatakis Hungarion.

La Okcidento vivis en la febro de la krucmilitoj: do la reĝo **Bela la IV-a** ne ricevis iun ajn militan helpon. La decida batalo okazis ĉe **Muĥi** (Nordhungario) en 1241.

Tio estis vera katastrofo. La mongolaj hordoj neniiĝis la hungaran armeon. La reĝo, malfacile eskapinta, fuĝis en Dalmation, al **Trogiro**. La lando iĝis totale detruita. Ĉio estis prirabita, bruligita, la loĝantaro masakrita, deportita en sklavecon.

Sed la Tataroj baldaŭ haste retiriĝis, por elekti la sekvontan Grandan Ĥanon. Tiamaniere Hungario supervivis la trian katastrofon, kaj la reĝo **Béla la IV-a** iĝis la „dua fondinto” de la lando.

Karisma kaj tragika dinastio: la Arpadoj

La hungaran ŝtaton kreis kaj stabiligis la dukoj kaj reĝoj devenintaj el la gento de la Arpadoj. Tiu dinastio produktis tutan vicon da escepte talentaj, grandstilaj personecoj. Karakterizis ilin speciala sinteno: starante firme, dupiede sur la tero, ili rigardis al la ĉielo por esplori la estontecon. Ili estis bonegaj organizantoj, diplomatoj, militestroj, sanktuloj...

Cetere, la sankta karismo de la dinastio origininte el la fora pasinteco, longe antaŭ la adopto de la kristanismo, ne estis privilegio de la viraj anoj. Unu de la filinoj de la reĝo **Bela la IV-a**, kiel dominikana monaĥino pentofaranta pro la pekoj de la popolo, iĝis **Sankta Margerita**. (La insulo de Danubo en **Budapeŝto**, kie staris ŝia monaĥinejo, kaj la fera ponto tien kondukanta, portas sian nomon.) Kvar pliaj reĝidinoj de la Arpadoj, edzinigitaj al estroj de aliaj landoj, estis ankaŭ kanonizitaj: **Kinga (Kunigunda)** en **Krakovo**, Pollando, **Elizabeta** en **Vartburgo**, Saksio, kaj alia **Margerita** en **Edinburgo**, Skotlando; **Piroska**, filino de reĝo **Ladislao**, iĝinta imperiestrino de Bizancio, estis kanonigita de la ortodoksa greka eklezio sub la nomo **Irene**. Do: 5 virinoj kompare al 3 viroj!

La malhela flanko de la karaktero de la Arpadoj estis ties impulsiveco, la senbrida rivalado inter fratoj kaj kuzoj, kiu ofte iĝis mortiga.

La lasta reĝo de la dinastio de la Arpadoj, **Endre (Andreo) la III-a** mortis en la jaro 1301. Prezentis sin pluraj tronpretendantaj, kaj civitana milito minacis la landon.

Ĉu, jam la kvaran fojon, fino de Hungario?

- daŭrigota -

Alsópáhok, aŭgusto 1998

Monumento memore al la invado de Tataroj apud la vilaĝo Muhi, je 30 km de Miskolc

Eszperantó sakk-kiállítás

A *Magyar Eszperantó Sakk Társaság* elnöke, dr. **Németh József** magángyűjteményének anyagából rendezett kiállítás (Kiskunhalas, 2006.október 20-november 3) rendkívül gazdagsága miatt országos viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű. A kiállításon bemutatott tárgyak jelentős része eszperantó vonatkozású: borítékok, emlékbélyegek, emlékbélyegzők, jelvények, emlékplakettek, oklevelek, érmek, serlegek és plakátok jelzik az eszperantista sakkozók aktivitását.

A szakkönyvek és könyvritkaságok között látható Németh Józsefnek a „*A sakk illusztrált szótára*” c. műve. Különösen látványos a sakk készletek kiállítása: faragott szaru, elefántcsont, márvány, üveg, origami, achát és más különleges garnitúrák mellett számos népművészeti (magyar, ukrán, kínai, dél-afrikai, maya stb) fafaragás is látható. A kiállítás látogatói között pedig éppen a Nemzetközi Eszperantó Sakkszövetség első, az 1983-as *Zöld Olimpiájának* alkalmából tervezett és gyártott garnitúráját sorsolták ki.

A kiállítás megnyitóján az eszperantisták nevében **Jakab Sándor** és **dr.Rátkai Árpád** köszöntötték a kiállítást és a **70-éves dr Németh Józsefet**, aki 30 évvel ezelőtt lett eszperantista, a MESZ tagja, majd örökös tagja, az Eszperantó Sakk - Társaság megalapítója, az első sakk-olimpia megszervezője. Ő az első eszperantista, aki szerepel a Guinness rekordok könyvében is.

Esperanto ŝako ekspozicio

La ekspozicio aranĝita (en Kiskunhalas, 20.okt. 2006-3. nov.2006) el la materialo privata kolektaĵo de **D-ro Jozefo Németh**, prezidanto de la *Hungara Espeeranto-Ŝak-Societo*, havas elstaran gravecon ankaŭ landskale pro ĝia eksterordinara riĉeco. Grandparto de la prezentitaj objektoj estas interrilataj

kun Esperanto: kovertoj, memormarkoj, memorstampiloj, insignoj, memorplakedoj, diplomoj, medaloj, pokaloj kaj afiŝoj atestas pri la aktiveco de la esperantistaj ŝakludantoj. Inter la faklibroj kaj libro-raraĵoj estas videbla la verko de d-ro Jozefo Németh, la „*Ilustrita vortaro de ŝako*.” Speciale spektakla estas la ekspozicio de la ŝako-garnituroj: apud la skulptita korno, eburo, marmoro, vitro, agato, origamo kaj aliaj specialaj garnituroj estas videblaj multaj popolartaj skulptaĵoj (hungara, ukraina, ĉina, sud-afrika, majaa, ktp.) Inter la vizitantoj de la ekspozicio oni lotumis tiun ŝako-garnituron, kiun oni planis, premiis kaj fabrikis okaze de 1983 jara t.n. *Verda Olimpio* de la Internacia Esperanto Ŝako-Asocio.

Dum la inaŭguro de la ekspozicio nome de la esperantistoj sinjoroj **Sándor Jakab** kaj

Árpád Rátkai salutis la ekspozicion kaj la **70-jaran d-ron Jozefo Németh**, kiu iĝis

esperantisto antaŭ 30 jaroj, kiu iĝis poste dumviva membro de HEA, fondinto de la Esperanto

Ŝako-Societo, organizanto de la unua Verda Ŝako- Olimpio. Li estas la unua esperantisto,

kiu rolas ankaŭ en la Guinness- libro de rekordoj.

Esperantigis: László Pásztor

HUMOR

A kakas

Egy autós szép laposra vasal egy kakast az országúton. Felveszi a dögöt és beviszi a közeli házba.

- Asszonyom, nagyon sajnálom, de elgázoltam a kakasát. Mindent megteszek, hogy pótoljam a veszteséget.
- Rendben van, menjen hátra az udvarba, mert a tyúkok már nagyon türelmetlenek.

Pásztor László

HUMURO

La koko

Iu ŝoforo per sia aŭto veturmortigis iun kokon glata, sur la landvojo. Li manprenis la bestkadavron kaj portis en la proksiman domon.

- Sinjorino! Mi tre bedaŭras, ke mi veturmortigis vian kokon! Mi faros ĉion, ke vi ne havu malprofiton.
- Bone!- iru malantaŭen en la korton, ĉar la kokinoj jam estas treege malpaciencaj.

László Pásztor

A dátum

- Mi a foglalkozása?
- postán dolgozok és leveleket pecsételek.
- Nem unalmas?
- Nem, minden nap más a dátum.

Pásztor lászló

La dato

- Kio estas via okupiĝo?
- Mi laboras ĉe la poŝto kaj stampas leterojn.
- Ĉu tio ne estas enuiga?
- Ne, la dato estas alia ĉiutage.

László Pásztor

NOVA SENTO

(GRUPA HIMNO)

Maestoso

T. Pallós

Nova sento, magia forto de l' konkordo,
je vi sopiras la fratar'.
Nova sento, kerubo de l' socia ordo,
gardu la pacon de l' homar'!

Refreno: Ĉar pacon kreas amo,
homecon gardas ĝi,
Ni ĵuras, ke la flamon
ne ĵetos for de ni.

Ni semos, se modeste,
sed sen ripoz' sen lac',
Ke fine venku feste:
Tutmonda homa pac'!

Julio Baghy

Zámenhof emléktábla

A „Király Lajos” Eszperantó-Baráti Kör kicserélte a miskolci Zamenhof utcában levő, Zamenhoffal kapcsolatos fém emléktáblát. A felújítottat a régi emléktábla helyére helyezték vissza.

A felújított emléktáblánál ünnepi megemlékezés lesz Zamenhof Lajos Lázár születésnapjának évfordulója alkalmából 2006. december 15-én.

Pásztor László

Zamenhof-memortabulo

La Esperanto-Amika Rondo” Király Lajos” ŝanĝis la metalan memortabulon pri Zamenhof en la strato Zamenhof de Miskolc. La renovigita memortabulo estas metita sur la lokon de la malnova tabulo. Tie okazos festa rememoro okaze de la datreveno de la naskiĝtago de L. L. Zamenhof, la 15-an de decembro 2006.

László Pásztor

Ismét Kalocsay-emlékünnepe Abaújszántón

Abaújszántón 2006. október 7-én megemlékezés volt dr. Kalocsay Kálmán születésének 115. és halálának 30. évfordulója alkalmából.

A Kalocsay emlékszobában **Pásztor Lászlóné** üdvözölte a jelenlevőket (köztük az új polgármestert, **Madár György** urat: és **Burkusné Széphalmi Imola** asszonyt, a „Petőfi Sándor” Művelődési Ház igazgatónőjét, és átadta az Egyetemes Eszperantó Szövetség, a MESZ és a Kalocsay Társaság elnökének üdvözlését Abaújszántó új vezetőségének. Azután méltatta Dr. Kalocsay Kálmán munkásságát.

Ebből az alkalomból megkoszorúzták dr. Kalocsay Kálmán mellszobrát, Abaújszántó város önkormányzata, a „Petőfi Sándor” Művelődési Ház, a MESZ és a „Király Lajos” Eszperantó –Baráti Kör nevében. A Kalocsay-köz emléktáblájánál és a temetőben Dr. Kalocsay Kálmán édesanyja sírjánál is történt koszorúzás és mécsgyújtás.

A következő, 2 napos megemlékezés 2007. október elején lesz, összekötve az „Abaújszántói - Napokkal”.

Abaújszántó hívja, és várja az eszperantistákat!

Pásztor László

Denove Kalocsay-Memorifesto en Abaújszántó

La 7-an de oktobro 2006, en la urbo Abaújszántó okazis rememoro pri la 115.jara datreveno de naskiĝo de d-ro Kolomano Kalocsay kaj la 30-a datreveno de lia morto.

En la Kalocsay memorĉambro s-ino **Lászlóné Pásztor** salutis la ĉeestantojn, inter ili la novan urbestron sinjoron **György Madár** kaj la direktorinon de la Kulturdomo sinjorinon **Imola Széphalmi-Burkus**, kaj transdonis al la nova estraro de Abaújszántó salutojn de la prezidantoj de UEA, HEA kaj Kalocsay-Societo.

Poste s-ino **Lászlóné Pásztor** parolis pri la verkaro de D-ro Kolomano Kalocsay. Florkronado okazis ĉe la busto de D-ro Kolomano Kalocsay nome de la Urba estraro de Abaújszántó, de la Kulturdomo „Petőfi Sándor”, de HEA kaj de la miskolca Esperanto Amika Rondo „Király Lajos”.

Ankaŭ ĉe la memortabulo ĉe strateto Kalocsay kaj en la tombejo (ĉe la tombo de patrino de K. Kalocsay) okazis florkronado kaj meĉujlumigado.

La sekva, du-taga rememoro okazos dum antaŭo de oktobro 2007, en kadro de la „Abaújszántóaj-Tagoj.”

Abaújszántó vokas kaj atendas la esperantistojn!

László Pásztor

Önszugesztio

Történt néhányszor, hogy a villamoson utazva véletlenül kihallgattam két hölgyet, akik mindig valamilyen érdekes történetet meséltek el egymásnak, ha összefutottak. Íme, az egyik történet.

Egy ember panaszkodott az orvosának, hogy hiába vette be a felírt gyógyszereket, még mindig nem tud aludni éjszakánként. Az orvos, már igen sok gyógyszert felírt ennek a betegének, de hiába. Most ezért azt javasolta, hogy az ágyba bújás után önszuggesterálást végezzen. Az biztosan segíteni fog a baján. Amikorra izenötödszörre-huszadszorra elmondja: én aludni fogok, én aludni fogok, bizonyára el fog aludni.

A nemalvó hazament. Először csak magában, aztán hangosan, aztán hangosabban, a végül már ordítva mondta, mondta amit kellett. Mégsem aludt el. A mellette levő lakásból a szomszéd átkiabált neki:

„Te szerencsés vagy, mert mindjárt elalszol! De most már aztán maradj csendben, mert mások is aludni akarnak!”

Pásztor Lászlóné

Aŭtosugestio

Jen la historio, kiun mi aŭdis foje surtrame vojaĝante de du babilemaj maljunulinoj:

Iu homo plendis al la kuracisto, ke li eĉ nun ne povas ekdormi. La kuracisto jam multajn medikamentojn donis al li, sed vane. Nun li proponis alé la péacikento post la enlitiĝo fari aŭtosugestion. Tio certe bonefikos. Je kiam li dekkvin- aŭ dudek foje eldiros: „mi dormos, ...mi dormos”... li certe ekdormos.

La nedormantulo hejmeniris. Unue en si mem, poste laŭte, poste pli laŭte, finfine krie li diris kion devis. Tamen li ne ekdormis. Sed, el la apuda loĝejo la najbaro trakriis al li:

„Vi estas feliĉa, ĉar baldaŭ vi ekdormos, sed vi silentu nun jam, ĉar ankaŭ aliuloj volas dormi!”

Lászlóné Pásztor

MAGYARORSZÁGI KIRÁNDULÁSOK

Diósgyőr

12.rész

A tornyok

A diósgyőri vár mai jellegzetes képét a négy hatalmas saroktorony határozza meg. Alapterületük tornyonként 100 négyzetméter, bennük a termek 16 négyzetméteresek (4x4 m).

Falaik vastagsága 3 méter. Ezek a méretek megmagyarázzák azt, hogy a tornyok nem pusztultak el teljesen. Az emeleteket elválasztó födémekek azonban mind beomlottak, és a restaurálás előtt a termek tetőnélküliek voltak.

A délnyugati torony metszetén láthatjuk a tornyok szerkezetét. A sötét földszint raktár és börtön lehetett. Az első emeleten voltak a lakóhelyiségek, a gótikus árkádokkal. A második emelet volt a kastély padláster. Az utolsó szint felett a ma már nem látható a toronyrész következett. A tornyokat csak a felső védő folyosó szintjéig állították helyre. A tetőteraszokról csodálatos kilátás nyílik a palotára és a környékre.

A tornyokon két konzolsort látunk, amelyek összefogták a védőfolyosókat. Ezek fedettek voltak, és a vár védelmét szolgálták. A keleti tornyokban csigalépcsők, a nyugati tornyokban falépcsők voltak. A délkeleti torony felújított termében ablakfülke és ülőpad emlékeztet az egykori állapotra.

Jelenleg csak az északnyugati torony látogatható. Tetőteraszáról csodálatos a kilátás. Alattunk a palota megmaradt része, az udvaron a vaskori első kővár alapjai magasodnak. Délen emelkedik a Bánya-Bükk (hegység), melynek oldalán valamikor vadaskert volt.

Keleten az egykori jobbágytelkek helyén még ma is láthatók a sugárszerűen elhelyezkedett házikók.

Északon láthatók a villamos végállomás, valamint a Kuruc utca tíz emeletes házai.

Nyugat felé utazva a kiránduló- és üdülyhelyre Lillafüredre, majd Egerbe érkezünk

HUNGARLANDAJ EKSKURSOJ

Diósgyőr

Parto 12

La turoj

La hodiaŭan aspekton de la fortikaĵo karakterizas la kvar grandiozaj angulturoj. Ties bazteritorio po turoj estas 100 kvadratmetroj, en tiuj la ĉambregoj estas 16 kvadratmetraj (4x4 m). Ties muroj estas 3 m dikaj. Ĉi tiuj mezuroj klarigas tion, ke la turoj ne neniigis tute. Sed la inter-etaĝaj subplankoj subfalas kaj antaŭ la rekonstruado la ĉambregoj estis sentegmentaj. Sur sekco de la sudokcidenta turo videblas la strukturo de la turoj. Sur la malhela teretaĝo povis esti la depono kaj karceroj. Sur la unua etaĝo estis la apartamentoj, kiuj havas gotikajn arkaĵojn. La dua etaĝo estis subtegmenta ejo de la kastelo. Super la lasta etaĝo sekvis la hodiaŭ jam ne videbla turo-parto. La turojn oni rekonstruis nur ĝis la nivelo de la supra protekta koridoro. De la tegmentoterasoj malfermiĝas mirinda vido sur la palacon kaj la ĉir-kaŭaĵon. Sur la turoj ni vidas du konzolvicojn, kiuj kunprenis la protektajn koridorojn. Ĉi tiuj estis kovritaj kaj protektis la fortikaĵon. En la orientaj turoj kondukis ŝtona helikŝtuparoj al la etaĝoj, En la okcidentaj turoj estis lignaj ŝtuparoj. En la rekonstruita ĉambrego de la sudorienta turo fenestrokamero kaj sidbenko memorigas pri la iama stato. Nuntempe nur la nordokcidenta turo estas vizitebla. De ties tegmento-teraso la vidaĵo estas mirinda. Sub ni estas restaĵoj de la palaco, sur la korto estas bazoj de la iama ferepoka unua ŝtonfortikaĵo. Sude altiĝas la monto „Bánya-Bükk” (Minej’-Bükk) sur kies flanko iam estis sovaĝbesto-ĝardeno. Oriente sur la loko de iamaj servutulerpecoj eĉ nun videblas, ke la dometoj estas aranĝitaj radie. Norde estas videbla la tram-finstacio kaj la deketaĝaj domegoj de la strato Kuruc. Vojaĝante okcidenten ni povas atingi la ekskurs- kaj ripozlokon Lillafüred kaj la urbon Eger.
László Pásztor

Erősáramú Szakszótár

Az *esp-en-hung* listán(magyar eszperantisták levelező listája) említett erősáramú szakszótár az általunk (Kulturális Eszperanto Szövetség) működtetett „*Scienca kaj Teknika Esperanto Biblioteko*”, a STEB (Tudományos és Műszaki Eszperantó Könyvtár) jelent meg az interneten.

Az eredeti anyag papíron jelent meg 1985-ben az Akadémiai kiadónál, IBSN963 05 3190 9, szerkesztette **Gádor László**. Címe: „*Erősáramú elektronika*” – de ez a változat még nem tartalmazta az eszperantó szóanyagot, és tudomásunk szerint már nem is kapható sehol.

Az interneten általunk publikált elektronikus változat tartalmazza az eredeti papír-változat teljes anyagát, és ezen túl az eszperantó kiegészítést is.

Az elektronikus verzió ingyenesen letölthető a STEB-ből.

Lásd: <http://www.eventoj.hu> - ->STEB - ->vortaraj- ->Fortakurenta terminalo

Szilvási László – KESZ

Fortakurenta terminaro

En la *esp-en-hung* listo (koresponda listo de hungaraj esperantistoj) menciita „*Fortakurenta terminaro*” aperis en la de ni funkciigita „*Scienca kaj Teknika Esperanto-Biblioteko*” (STEB) sur la interreto.

La originala materialo aperis paperforme en 1985, ĉe la Eldonejo Akademia (Budapeŝto). ISBN 963 05 3190 5, redaktis ĝin **László Gábor**. Ĝia titolo estas: „*Fortakurenta Elektroniko*” – sed ĉi tiu varianto ne enhavis la Esperanto vortostokon, kaj laŭ mia scio ĝi jam nenie estas aĉetebla. La elektra varianto publikigita de ni (Kultura Esperanto Asocio) sur la interreto (KEA) enhavas la tutan materialon de la originala paper-variante + ankaŭ la Esperanto kompletigon.

La elektra varianto estas ŝutebla senpage el la STEB.

Vidu, jen: <http://www.eventoj.hu> - -> STEB - -> vortaroj - -> Fortakurenta terminaro

Mesaĝon de László Szilvási (KEA) esperantigis László Pásztor

A paradicsom (Latinul: Solanum lycopersicum)

Jó naphoz jó étek! Ajánljuk a paradicsomot a vegetáriánusoknak is, de előbb ismerkedjenek meg vele!

Ŭshazája Kozép- és Dél-Amerika. Európába 1500 kōrűl kerűlt. Étkezési célra csak a 18. század végén kezdték termeszteti. Hazánkban a termesztése a 19. század végén indult el. Ma az országban a zōldségfélék közül ennek van a legnagyobb vetésterűlete.

Egyéves, lágyszárű nōvény, karó-gyökere dűsan elágazó. Egyes fajtáknál a szár magassága, levélzete, a bogyók mérete és színe is változó. Magjai a csirázóképességűket 4-5 évig is megtartják. A bogyók beéréséhez a virágzástól számított 40-60 nap szűkséges. Melegigényes nōvény. A laza szerkezetű, tápanyagban gazdag talajt kedveli. Nagy a tápanyagtartalma: a cukor, a C-vitamin, a karotin, a kálium jelentős mértékben fordul elő benne. Az alma – és citromsavtartalom gátolja a betegséget kiváltó baktériumok elszaporodását a bélben.

A zōld paradicsomot savanyítják. Étkezésre az édes, érett paradicsomot használjuk nyersen.

Az érett terméseket jól hasznosítja a konzervipar.

Íme egy finomság, mely otthon elkészíthető:

A sajtos paradicsom

Hozzávalók: fél kiló paradicsom, 1 dl tejföl, 1 evőkanál olaj, 2 dkg vaj, 10 dkg reszelt sajt, só, reszelt szerecsendió

A paradicsomokat félbevágjuk és vágott felükkel felfelé a kiolajozott sütőedénybe egymás mellé fektetjük. Mindegyiket megsózzuk, meghintjük kevés szerecsendióval, rárakunk 1 teáskanál tejfölt és erre kis halmokban reszelt sajtot. Tetejére tegyünk borsónyi vajat és a sütőben süssük meg.

A sajtos paradicsom még finomabb, ha roston készítjük. Az így előkészített paradicsomokat megolajozott rostra egymás mellé fektetve sütjük meg. Ha parázs között akarjuk sütni, ajánlatos a fél paradicsomokat egyenként alufóliába csomagolni.

Jó étvágyat kíván: Pásztor Lászlóné

La tomato (Latine: Solanum lycopersicum)

Por bona tago bonan nutraĵon! Ni proponas la tomaton ankaŭ al la vegeteranoj, sed unue bonvolu ekkoni ĝin.

Ĝia prapatrujo estas Meza- kaj Suda Ameriko. Oni portis ĝin en Eŭropon ĉ. la 1500-a jaro. Oni komencis produkti ĝin nutradcele je fino de la 18-a jarcento. En Hungario ĝia kultivado komenciĝis fine de la 19-a jarcento. El inter la legomspecoj la tomato havas la plej grandan semitaĵterenon en Hungario.

Ĝi estas unujara, multiga kreskaĵo. Ĝia palisradikaro estas abunde disbranĉiĝa. Ĉe ies specoj varias la tigoalteco, la foliaro, la koloro kaj la meziuro de la beroj. Ĝiaj semoj konservas la ĝermokapablon dum 4-5 jaroj. La tomato estas varmbezona kreskaĵo, tial ekde la florado ĝis la maturiĝo ĝi bezonas 40-60 tagojn. Ĝi ŝatas la nutraĵriĉan, ne-kompaktan grundon. Ĝi enhavas grandkvante sukeron, C-vitaminon, karotinson kaj kalion. Ĝia enhavo de malata-acido kaj citrato-acido malhelpas la plimultiĝon de la malsanigaj bakterioj en la intesto.

Oni acidigas la verdan tomaton. Oni manĝas la tute maturajn dolĉajn berojn, plej ofte krude, sed bone uzas ĝin ankaŭ la industrio de konservoj..

Jen, unu delikataĵo, preparebla hejme.

La fromaĝa tomato

Ingrediencoj: duonkilogramo da tomatoj, 1 dl da acida laktokremo, 1 manĝkultura oleo, 30 gr da butero, 100 gr da raspita fromaĝo, salo, raspita muskato.

La lavitajn tomatojn ni duontranĉu kaj ni metu tiujn unu apud la alian en la oleigitan bakpoton per iliaj tranĉitaj partoj supren. La tuton ni saligu, verŝu sur ĝin iom da raspita muskato, surmetu la acidan laktokremon per unu te-kulero, poste sur metu la raspitan fromaĝon. Poste mi aldonu pizograndan pecon de butero sur ĉiuj kaj baku en la bakforno.

La fromaĝa tomato estos pli bongusta, se vi preparos ĝin sur fajrokrado. La tomatojn antaŭpreparitajn menciit-maniere metu sur oleigitan fajrokradon unu apud la alian kaj tiel baku. Se vi volas baki la tomatojn inter ardaĵo, proponata estas paki la tomatojn unuope en aluminian folion.

Bonan apetiton deziras:
Lászlóné Pásztor

William Auld

Az elárult ifjúság

Léptünk mi már idegen partkövekre
fasiszta, vad hordákkal verekedve.
Mészárolni hitem tanított nyíltan,
Miközben annyi életet kinyírtam.
(Lehet – nem láttam, mint halnak a népek.)
Pilóta voltam, vittem harci gépet,
Terhes hasában bombák néma bokra,
halált okádtak alvó városokra.
Nyomukban lassan füstgombák virultak...
A háború karmai beletúrtak
földünkbe és csavartak rajta párat,
s az embertestvér pusztult, mint az állat.
Mi, fiatalok mentünk a pokolba,
kivágni létünk mellrákjait sorba,
s hittük, hogy most majd új kor jön, egészség,
békés tervek, tisztaság, igaz mérték.
Jövőt ígérték biztatva vének,
ha felszámoljuk a fasiszta rémet.
Piszkos hazugság! Mit kaptunk e dúvad
hamis rendszer pusztultán? – ifjú had!
Haladást, békét? – a mindig reméltet?
Beváltották, amit annyiszor ígérték?
Nem! De csatákból jövet üdvözöltek,
hogy a tőkének vívtuk meg a földet.
Jutalmat is kínáltak este-reggel...
Avult hitet, megvénült istenekkel.

Fiatalok, kik túrtok itt, ahol mi,
- ne hagyjátok jövőtök elrabolni!

William Auld

La perfidita junio

Jam unu fojon ni al fremdaj bordoj
Iris batale kontraŭ faŝisthordoj.
Pro mia kredo mi buĉadi lernis,
kaj multajn homajn vivojn mi ekstermis
(aŭ mi supozas tion: mi ne vidis.
En alto mi aeroplanon gvidis,
kiu bombegojn portis en ventro,
kaj vomis morton al la urbocentro...
poste ekfloris lantaj fumfungoj.
Milito kvazaŭ per gigantaj ungoj
la grundon gratis kaj la mondon tordis.)
Kaj tiel homofratoj ĉie mortis.
Ni, la junuloj, iris en inferon
por tranĉi en la mondo mam'kanceron:
ni kredis je pli forta posta sano,
pli pura vivo laŭ pacama plano.
Oni al ni promesis la futuron,
se ni likvidos la faŝistteruron –
mensogo fia! Kion ni ricevis,
kam la falsa bestreĝimo krevis?
Ĉu pacon kaj esperon kaj progreson?
Ĉu oni ja plenumis la promeson?
Ne! Aŭdis ni, veninte el batalo:
la mondon savis vi por kapitalo!
Oni al ni proponis la premiojn:
Malnovajn kredojn kaj malnovajn diojn.

Ni, junaj, ne toleru plu la honton,
Ke oni al ni rabas la estonton.

(- Mi vizitis mian farmon – Antologio el esperanta literaturo. Red: Gergely Mihály, laŭ et. Asztalos Lajos) Bp, 1987. eldonejo Európa. - p.100-101)

1. Erarkorekto

En la oktobra gazeto estis skribita ĉe la rubusparfeo: pri 20 gramoj da dolĉa laktokremo. La fakte bezonata kvantos estas **200** gramoj (= 20 dekagramoj) da dolĉa laktokremo.

2. **La poemtradukon** „*Preĝo de la suferanta homo*” kontrolis D-ro Ferenc Jáki.

Ősz a Bükk hegységben- Aŭtuno en la montaro Bükk

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://kiralylajos.extra.hu>